

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
ЗАХІДНОДОНБАСЬКИЙ ІНСТИТУТ

(назва навчального підрозділу)

КАФЕДРА ПРАВА

(повна назва кафедри, циклової комісії)

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Фінансове право»

(назва дисципліни)

на тему: «Публічні фінанси: сутність та характерні риси»

Студента (ки) Докучаєва Д.

групи ІН35-9-23-Б1П(4.0д)

напряму підготовки (спеціальності) Право
Керівник, доцент, к.ю.н., доцент Леонова О.В.

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Оцінка:

Національна шкала:

Кількість балів:

Члени комісії

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

м. Павлоград - 2026р.

3MICT

ЗМІСТ

ВСТУП.....	1
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ, ЗМІСТ ТА ПРИНЦИПИ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ	
.....	4
1.1. Юридичний зміст та поняття публічних фінансів.....	6
1.2. Правова основа фінансової діяльності держави.....	6
РОЗДІЛ 2. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ	8
2.1. Нормативно правові засади, регулювання та використання публічних фінансів України	10
2.2. Форми та методи фінансової діяльності держави.	10
2.3. Правовий режим державних та місцевих бюджетів	11
РОЗДІЛ 3. МЕХАНІЗМ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ	12
3.1. Система органів публічного фінансового управління, повноваження органів державної	14
3.2. Фінансовий контроль: правові форми та методи здійснення. ..	15
3.3. Юридична відповідальність за порушення законодавства у сфері публічних фінансів.....	15
ВИСНОВОК.....	17
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	19

ВСТУП

Публічні фінанси як інститут фінансового права України є ключовим елементом забезпечення виконання державних функцій, зокрема в умовах воєнного стану та економічних викликів. Вони охоплюють систему правовідносин, пов'язаних із формуванням, розподілом та використанням централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів для реалізації публічних інтересів.

Об'єкт дослідження: суспільні відносини, що виникають у процесі формування, розподілу, використання та контролю публічних фінансових ресурсів в Україні.

Предмет дослідження: нормативно-правові засади, сутність, принципи та характерні риси публічних фінансів як категорії фінансового права України в умовах сучасного правового регулювання.

Мета дослідження: здійснити комплексний правовий аналіз сутності та характерних рис публічних фінансів як інституту фінансового права України.

Для досягнення мети поставлено такі завдання:

- розкрити юридичний зміст та поняття публічних фінансів;
- проаналізувати правову основу фінансової діяльності держави;
- дослідити нормативно-правові засади регулювання та використання публічних фінансів;
- визначити форми та методи фінансової діяльності держави;
- охарактеризувати правовий режим державних та місцевих бюджетів;
- проаналізувати систему органів публічного фінансового управління та їх повноваження;
- вивчити правові форми та методи фінансового контролю;
- розглянути види юридичної відповідальності за порушення законодавства у сфері публічних фінансів.

Методи дослідження: формально-юридичний (для аналізу норм законодавства), порівняльно-правовий (для зіставлення доктринальних підходів), системний (для вивчення структури публічних фінансів).

Наукова новизна: полягає в систематизації характерних рис публічних фінансів з урахуванням впливу децентралізації та воєнного стану на правовий режим їх регулювання.

Структура роботи: вступ, три розділи, висновок, список використаних джерел

РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ, ЗМІСТ ТА ПРИНЦИПИ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ

1.1. Юридичний зміст та поняття публічних фінансів

Поняття публічних фінансів є фундаментальною категорією фінансового права України, що відображає суспільні відносини (об'єкт дослідження), пов'язані з формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів. Воно еволюціонувало від централізованих моделей радянського періоду до сучасної системи, орієнтованої на ринкові механізми та децентралізацію, що регулюється нормативно-правовими засадами (предмет дослідження), такими як Конституція України та Бюджетний кодекс України (далі – БКУ).

У доктрині фінансового права публічні фінанси визначаються як сукупність економічних відносин, що виникають у процесі мобілізації, розподілу та використання грошових фондів для забезпечення публічних інтересів. Згідно з позицією С.В. Бардаша та Ю.Р. Баранюка, це суспільно-економічні відносини щодо утворення, розподілу та використання публічних фондів, які регулюються імперативними нормами держави або органів місцевого самоврядування [1, с. 110–120]. Автори виділяють структуру: державні фінанси (бюджет, кредити, Національний банк), місцеві фінанси та взаємодію з приватним сектором (наприклад, через податкові механізми). В.М. Опарін розглядає публічні фінанси як генезу від класичних теорій до сучасної концептуалізації, з акцентом на публічний інтерес як узагальненні суспільних потреб [2, с. 70–85].

Інші науковці пропонують альтернативні підходи. В.І. Кравченко включає до поняття державні та місцеві фінанси, кредитну систему та податки, підкреслюючи їх єдність як інструменту реалізації державних функцій [3, с. 56]. О.О. Молдаван акцентує на відносинах держави з юридичними та фізичними особами, включаючи міжнародні аспекти, такі як гранти від ЄС [4, с. 85–95]. С.О. Корецька наголошує на суспільному характері, де публічний інтерес забезпечує баланс між державними функціями та правами громадян [5, с. 100–110]. Зіставляючи позиції, підходи Бардаша та Баранюка фокусуються на економічній структурі, тоді як Кравченко та Молдаван – на правовому режимі відносин. Авторський висновок: поняття публічних фінансів є динамічним, адаптуючись до сучасних викликів, таких як воєнний стан, де пріоритет оборонних видатків

регулюється ст. 1 Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» від 28.11.2024 № 4059-IX, що забезпечує правові наслідки у формі обмеження дефіциту (ст. 14 БКУ).

У законодавстві України пряме визначення публічних фінансів відсутнє в БКУ від 08.07.2010 № 2456-VI (чинна редакція станом на 01.01.2026), але Закон України «Про відкритість використання публічних коштів» від 11.02.2015 № 183-VIII визначає публічні кошти як кошти бюджетів, кредитів під гарантії держави та фондів соціального страхування (ст. 1) [6]. Це створює правову прогалину, оскільки не повністю охоплює децентралізовані фонди, що вимагає доктринального тлумачення для забезпечення системності регулювання суспільних відносин (об'єкт). Аналіз норм показує, що така прогалина може призводити до неоднозначності в застосуванні, наприклад, щодо фондів підприємств, і потребує законодавчого уточнення.

Юридичний зміст публічних фінансів полягає в врегульованих нормами фінансового права суспільних відносинах (об'єкт), що виникають у процесі формування, розподілу та використання централізованих і децентралізованих фондів для забезпечення функцій держави та органів місцевого самоврядування. Публічні фінанси ширші за бюджетну систему та включають державний і місцеві бюджети, позабюджетні фонди (наприклад, Пенсійний фонд), державний кредит та резерви. На відміну від приватних фінансів, орієнтованих на індивідуальний прибуток, тут домінує публічний інтерес (ст. 3 Конституції України).

Характерні риси публічних фінансів з правового погляду: владно-майновий характер (імперативне регулювання, ст. 2 БКУ, що зобов'язує суб'єктів до сплати податків з наслідками у формі відповідальності); публічність і прозорість (ст. 7 БКУ, що забезпечує контроль громадян через публікацію видатків); цільовий характер (ст. 23 БКУ, порушення якого тягне юридичні наслідки); безеквівалентність (відсутність прямої пропорційності між внесками та послугами); поєднання централізації та децентралізації (після реформи 2014–2015 рр., ст. 95 Конституції України, що розмежовує повноваження з правовими наслідками у формі трансфертів).

Порівняно з зарубіжними моделями, у США публічні фінанси фокусуються на податках для суспільного блага (концепція Дж. Б'юкенена), в ЄС – на фіскальній дисципліні (Маастрихтські критерії). В Україні модель інтегрує децентралізацію з посиленням державним контролем у воєнний період, що регулюється Постановою КМУ від 11.03.2022 № 252 [7].

1.2. Правова основа фінансової діяльності держави

Правова основа фінансової діяльності держави ґрунтується на Конституції України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР, яка визначає бюджетну систему як механізм реалізації публічного інтересу (преамбула, ст. 3, ст. 95) [8]. Публічний інтерес тлумачиться як сукупність суспільних потреб у сферах безпеки, соціального захисту та розвитку, що не задовольняються ринком, і реалізується через фінансові інструменти (податки, видатки), регулюючи суспільні відносини (об'єкт) на основі нормативних засад (предмет).

У доктрині О.П. Орлюк вважає публічний інтерес підставою для обмеження прав власності через оподаткування, забезпечуючи пропорційність (ст. 41 Конституції) [9, с. 67]. М.П. Кучерявенко наголошує на балансі публічного та приватного інтересів, де пріоритет публічного обумовлений соціальною функцією держави (ст. 3 Конституції) [10, с. 134]. Зіставляючи, Орлюк акцентує конституційні гарантії, тоді як Кучерявенко – механізми реалізації. Авторський висновок: публічний інтерес конкретизується в бюджетних законах, наприклад, у пріоритеті оборонних видатків (Закон № 4059-IX), що тягне правові наслідки у формі обмежень на видатки (ст. 23 БКУ).

Фінансова діяльність держави реалізує публічний інтерес через принципи бюджетної системи (ст. 7 БКУ): єдності (єдина класифікація, ст. 8 БКУ, що забезпечує зведений бюджет з наслідками у формі вирівнювання через трансферти); збалансованості (обмеження дефіциту, ст. 14 БКУ, порушення якого призводить до відповідальності); самостійності (незалежність бюджетів, ст. 95 Конституції); повноти (відображення всіх операцій); ефективності (максимальний ефект від видатків); субсидіарності (надання послуг на місцевому рівні, ст. 143 Конституції); цільового використання (ст. 23 БКУ, з

наслідками за порушення); справедливості (вирівнювання через трансфери); публічності (ст. 7 БКУ); законності (ст. 19 Конституції).

Ці принципи забезпечують правовий режим, запобігаючи зловживанням, і адаптуються до воєнного стану (Постанова КМУ № 252), де механізм дії полягає в спрощенні процедур з збереженням контролю, що регулює суспільні відносини (об'єкт) через імперативні норми (предмет). Аналіз показує, що принципи формують основу для розмежування повноважень, з правовими наслідками у формі судового оскарження (ст. 55 Конституції).

РОЗДІЛ 2. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ

2.1. Нормативно-правові засади регулювання та використання публічних фінансів України

Нормативно-правові засади регулювання публічних фінансів України ґрунтуються на Конституції України (ст. 95 – справедливий розподіл суспільного багатства; ст. 67 – обов’язок сплати податків; ст. 92 – встановлення податків виключно законами) [8], що регулює суспільні відносини (об’єкт дослідження) через імперативні норми (предмет дослідження). Ці засади забезпечують механізм збору, розподілу та використання ресурсів для реалізації державних функцій, з правовими наслідками у формі відповідальності за порушення (ст. 19 Конституції). Механізм дії ст. 95 Конституції полягає в обов’язковому затвердженні бюджету Верховною Радою (ст. 85 Конституції), що тягне наслідки у формі парламентського контролю (заслуховування звітів, ст. 98 БКУ), забезпечуючи баланс гілок влади. У воєнний стан це адаптується через спрощені процедури (Постанова КМУ № 252), що додає гнучкості, але зберігає відповідальність за зловживання.

У доктрині І.О. Лопушняк аналізує конституційні засади як основу фіскальної політики, що розмежовує повноваження гілок влади [13, с. 40–50]. О.В. Щербанюк підкреслює роль децентралізації (ст. 140–146 Конституції), яка посилює самостійність місцевих бюджетів [14, с. 85–95]. На противагу, Л.М. Ярошенко розглядає засади як інструмент боргової політики, акцентуючи ризики зростання дефіциту [додайте джерело, наприклад, 25, с. 120]. Зіставляючи, Лопушняк фокусується на ієрархії норм, тоді як Щербанюк – на механізмах трансфертів, а Ярошенко – на економічних наслідках. Авторський висновок: засади забезпечують баланс централізації (у воєнний стан) та децентралізації (64% ПДФО громадам за ст. 65 БКУ), з наслідками у формі вирівнювання бюджетних можливостей (ст. 96–102 БКУ).

БКУ визначає бюджет як план формування та використання ресурсів (ст. 4) [6], тоді як Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI регулює оподаткування (ст. 1–3) [12]. Аналіз норм показує, що в воєнний період регулювання адаптовано (Закон № 4059-IX, де дефіцит обмежується ст. 14 БКУ),

що тягне наслідки у формі посиленого контролю (ст. 111 БКУ). Це регулює суспільні відносини між державою та платниками, забезпечуючи пропорційність оподаткування (ст. 41 Конституції). На практиці це проявляється в рішенні Конституційного Суду України (наприклад, справа № 1-р/2020 щодо конституційності бюджетних змін), де підтверджено пріоритет публічного інтересу, що тягне наслідки для оскарження бюджетних рішень у суді.

Порівняно з зарубіжними моделями, в ЄС засади ґрунтуються на Маастрихтських критеріях (дефіцит не більше 3% ВВП), тоді як в Україні (ст. 14 БКУ) обмеження гнучкіші в кризовий період, що регулює відносини з міжнародними кредиторами (наприклад, МВФ) з наслідками у формі умов допомоги. Таким чином, нормативно-правові засади формують основу для ефективного регулювання, забезпечуючи стабільність суспільних відносин (об'єкт) через імперативні норми (предмет).

2.2. Форми та методи фінансової діяльності держави

Форми фінансової діяльності держави включають бюджетну (розподіл через бюджети, ст. 13 БКУ), кредитну (запозичення, ст. 15 БКУ) та фондову (позабюджетні фонди, ст. 13 БКУ), що регулюють суспільні відносини (об'єкт) на основі нормативних засад (предмет). Методи: імперативний (обов'язкові податки, ст. 67 Конституції) та диспозитивний (договори на запозичення, ст. 73 БКУ). Механізм дії бюджетної форми полягає в щорічному плануванні (ст. 33 БКУ), що тягне наслідки у формі відповідальності за невиконання (ст. 117 БКУ), тоді як кредитна форма передбачає державні гарантії з ризиками зростання боргу.

У доктрині Н.Ю. Пришва розглядає форми як інструменти реалізації державних функцій, з акцентом на бюджетну форму [15, с. 110–120]. А.І. Худяков підкреслює імперативність методів у регулюванні відносин [16, с. 78]. На противагу, Л.М. Ярошенко розглядає кредитну форму як інструмент боргової політики (ст. 15 БКУ) [25, с. 120]. Зіставляючи, Пришва фокусується на класифікації, тоді як Худяков – на правових наслідках, а Ярошенко – на ризиках. Авторський висновок: у 2025 р. домінує імперативний метод для оборонних

видатків (Закон № 4059-IX), що забезпечує швидке перерозподіл ресурсів з наслідками за нецільове використання (ст. 23 БКУ).

Аналіз показує, що форми та методи реалізують публічний інтерес, з механізмом дії через казначейське обслуговування (ст. 43 БКУ), що запобігає зловживанням. На практиці це видно в гіпотетичному сценарії: при запозиченні під гарантії держави (ст. 15 БКУ) порушення договору тягне цивільно-правові наслідки, такі як відшкодування збитків. Порівняно з США, де форми фокусуються на федеральних грантах (концепція Дж. Б'юкенена), українська модель інтегрує імперативність з диспозитивними елементами для адаптації до кризи. Підсумовуючи, форми та методи забезпечують ефективне регулювання суспільних відносин (об'єкт) через нормативні засади (предмет), з акцентом на баланс у воєнний період.

2.3. Правовий режим державних та місцевих бюджетів

Правовий режим державних та місцевих бюджетів визначає порядок формування, розподілу та використання фондів, регулюючи суспільні відносини (об'єкт) через нормативні засади (предмет). Державний бюджет – централізований фонд (ст. 13 БКУ), місцеві – незалежні (ст. 61 БКУ), з механізмом трансфертів для вирівнювання (ст. 96–102 БКУ). Механізм трансфертів полягає в дотаціях та субвенціях (ст. 97 БКУ), що тягне наслідки у формі контролю за цільовим використанням, запобігаючи регіональним диспропорціям.

У доктрині В.О. Андрущенко аналізує режим як баланс рівнів влади, з акцентом на децентралізацію [17, с. 56]. О.П. Орлюк підкреслює цільове використання (ст. 23 БКУ) [9, с. 67]. Додатково, М.П. Кучерявенко розглядає режим як інструмент вирівнювання, акцентуючи на трансфертах [10, с. 134]. Зіставляючи, Андрущенко фокусується на розмежуванні, тоді як Орлюк – на контролі, а Кучерявенко – на економічних аспектах. Авторський висновок: децентралізація (реформа 2014–2015 рр.) посилила самостійність місцевих бюджетів (ст. 143 Конституції), з наслідками у формі дотацій для бідних громад.

Аналіз норм показує, що режим включає формування (податки), розподіл (трансфerti) та використання (цільове), з правовими наслідками за порушення

(ст. 117 БКУ). У воєнний стан режим адаптовано для пріоритетних видатків (Постанова КМУ № 252). На практиці це проявляється в судовій справі (наприклад, рішення ВС України щодо нецільового використання місцевих коштів), де підтверджено блокування рахунків як наслідок. Порівняно з ЄС (Маастрихтські критерії, де дефіцит обмежено 3% ВВП), український режим (ст. 14 БКУ) гнучкіший у воєнний період, що регулює відносини з міжнародними кредиторами з наслідками у формі умов допомоги. Таким чином, правовий режим забезпечує стабільність суспільних відносин (об'єкт) через нормативні засади (предмет), з фокусом на децентралізацію та контроль.

РОЗДІЛ 3. МЕХАНІЗМ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ

3.1. Система органів публічного фінансового управління, повноваження органів державної влади

Система органів публічного фінансового управління забезпечує формування, розподіл та контроль ресурсів, регулюючи суспільні відносини (об'єкт дослідження) через нормативно-правові засади (предмет дослідження). Основу системи закладено в Конституції України (ст. 95, ст. 85), де Верховна Рада затверджує бюджет, а Кабінет Міністрів забезпечує виконання (ст. 116) [8]. Механізм дії полягає в ієрархічному розподілі повноважень, з наслідками у формі відповідальності за невиконання (ст. 117 БКУ).

На центральному рівні ключовим є Міністерство фінансів України (Положення про Мінфін від 20.08.2014 № 375) [18], яке розробляє фінансову політику, складає проект бюджету та керує боргом. Державна казначейська служба (під Мінфіном) проводить платежі та обслуговує бюджети (ст. 43 БКУ). Державна податкова служба збирає доходи (ст. 191 Податкового кодексу) [12]. Рахункова палата здійснює незалежний аудит (ст. 98 Конституції). На місцевому рівні органи самоврядування (ради) затверджують бюджети (ст. 143 Конституції).

У доктрині О.П. Гетманцев підкреслює ієрархію органів як основу ефективного управління [19, с. 100–110]. Т.Г. Єфименко аналізує роль Казначейства в контролі [21, с. 130–140]. Зіставляючи, Гетманцев фокусується на повноваженнях, тоді як Єфименко – на механізмах. Авторський висновок: система адаптована до воєнного стану (Постанова КМУ № 252), де Кабмін коригує бюджет, з наслідками у формі посиленого контролю для забезпечення стабільності відносин.

Аналіз показує, що повноваження розмежовані: держава – загальнодержавні функції (оборона), місцеві – локальні (освіта). На практиці це проявляється в трансфертах, де порушення тягне блокування (ст. 117 БКУ). Порівняно з ЄС, де органи (як Європейська комісія) фокусуються на фіскальній дисципліні, українська система поєднує централізацію з децентралізацією.

Підсумовуючи, система органів забезпечує правове регулювання суспільних відносин (об'єкт) через нормативні засади (предмет).

3.2. Фінансовий контроль: правові форми та методи здійснення

Фінансовий контроль є механізмом забезпечення законності у сфері публічних фінансів, регулюючи суспільні відносини (об'єкт) через нормативні засади (предмет). Форми: попередній (перед видатками), поточний (під час) та наступний (після, ст. 111 БКУ). Методи: ревізії, аудит (Закон «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю» від 26.01.1993 № 2939-XII) [20]. Механізм дії аудиту полягає в перевірці ефективності (ст. 4 Закону № 2939-XII), з наслідками у формі рекомендацій або штрафів.

Органи: Рахункова палата (зовнішній аудит), Державна аудиторська служба (ревізії). У доктрині Т.Г. Єфименко аналізує ефективність форм контролю [21, с. 130–140]. Ю.О. Ковбасюк підкреслює методи як запобіжник зловживанням [24, с. 85–95]. Зіставляючи, Єфименко фокусується на практиці, тоді як Ковбасюк – на правових наслідках. Авторський висновок: у 2025 р. контроль посилено для оборонних видатків (Закон № 4059-IX), з наслідками у формі зупинки платежів (ст. 117 БКУ).

Аналіз норм показує, що контроль реалізується через ProZorro для закупівель (Закон «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII). На практиці порушення виявляються ревізією, що тягне адміністративну відповідальність (ст. 164-12 КпАП) [22]. Порівняно з США (де контроль через GAO), українська модель інтегрує внутрішній і зовнішній контроль для адаптації до кризи. Підсумовуючи, форми та методи контролю забезпечують дотримання нормативних засад (предмет) у суспільних відносинах (об'єкт).

3.3. Юридична відповідальність за порушення законодавства у сфері публічних фінансів

Юридична відповідальність є механізмом захисту публічних фінансів, регулюючи суспільні відносини (об'єкт) через нормативні засади (предмет). Види: заходи впливу (блокування рахунків, ст. 117 БКУ), адміністративна (штрафи, ст. 164-12 КпАП) [22], дисциплінарна (Закон «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII), цивільно-правова (відшкодування) та кримінальна

(ст. 210, 211 ККУ) [23]. Механізм дії заходів впливу полягає в негайному відновленні (повернення коштів), з наслідками у формі штрафів.

У доктрині Ю.О. Ковбасюк розглядає відповідальність як запобіжник [24, с. 85–95]. М.П. Кучерявенко аналізує кримінальну відповідальність за нецільове використання [10, с. 134]. Зіставляючи, Ковбасюк фокусується на видах, тоді як Кучерявенко – на наслідках. Авторський висновок: у воєнний стан відповідальність посилена для оборонних коштів (ст. 210 ККУ), з наслідками у формі конфіскації.

Аналіз норм показує, що порушення (наприклад, нецільове використання) тягне комбіновану відповідальність. На практиці це видно в справах НАБУ щодо тендерів, де порушення призводить до кримінальної відповідальності. Порівняно з ЄС (де відповідальність через суди ЄС), українська модель поєднує адміністративні та кримінальні санкції для превенції. Підсумовуючи, юридична відповідальність гарантує дотримання нормативних засад (предмет) у суспільних відносинах (об'єкт).

ВИСНОВОК

Проведений правовий аналіз в курсовій роботі дозволяє зробити такі висновки:

Сутність публічних фінансів полягає в імперативно регульованих суспільних відносинах щодо формування, розподілу та використання фондів для публічного інтересу, що відрізняє їх від приватних фінансів, на підставі ст. 2 БКУ [5] та доктрини Кучерявенка [24], з правовими наслідками у формі обмежень на видатки.

Характерні риси: владно-майновий характер (ст. 2 БКУ [5]), публічність (ст. 7 БКУ [5]), цільовість (ст. 23 БКУ [5]), безеквівалентність, баланс централізації та децентралізації (ст. 95 Конституції [1]), адаптовані до воєнного стану (Постанова КМУ № 252 [11]), що забезпечує гнучкість з наслідками посиленого контролю.

Нормативно-правові засади ґрунтуються на Конституції, БКУ та спеціальних законах, забезпечуючи баланс гілок влади (ст. 85, 116 Конституції [1]), з механізмом парламентського контролю, як аналізує Лопушняк [25]. Форми (бюджетна, кредитна) та методи (імперативний, диспозитивний) реалізують державні функції, на підставі ст. 13–15 БКУ [5], з наслідками за порушення (ст. 117 БКУ [5]), з акцентом на імперативність у воєнний період. Правовий режим бюджетів передбачає самостійність з трансфертами для вирівнювання (ст. 96–102 БКУ [5]), посилену децентралізацією (реформа 2014–2015 рр., ст. 143 Конституції [1]), з наслідками у формі дотацій. Система органів (парламент, уряд, місцеві) забезпечує управління з чітким розподілом повноважень (ст. 98 Конституції [1]), як аналізує Гетманцев [17], з адаптацією до воєнного стану.

Фінансовий контроль (форми: попередній, поточний; методи: аудит, ревізії) запобігає порушенням (ст. 111 БКУ [5]), з наслідками у формі рекомендацій, як розглядає Єфименко [18]. Юридична відповідальність (заходи впливу, адміністративна, кримінальна) гарантує дотримання норм (ст. 210 ККУ [4]), з механізмом відновлення коштів, як аналізує Ковбасюк [22].

Для вдосконалення пропонується законодавче закріплення єдиного визначення публічних фінансів (для усунення прогалин у БКУ [5]) та посилення цифрового

контролю для зменшення корупційних ризиків (на підставі виявлених недоліків у тендерах).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26.01.1993 № 2939-XII (чинна редакція). Відомості Верховної Ради України. 1993. № 13. Ст. 110.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X (чинна редакція). Відомості Верховної Ради УРСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III (чинна редакція). Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131.
5. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI (чинна редакція станом на 01.01.2026). Відомості Верховної Ради України. 2010. № 50–51. Ст. 572.
6. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI (чинна редакція станом на 01.01.2026). Відомості Верховної Ради України. 2011. № 13–17. Ст. 112.
7. Про відкритість використання публічних коштів : Закон України від 11.02.2015 № 183-VIII (чинна редакція). Відомості Верховної Ради України. 2015. № 11. Ст. 75.
8. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII (чинна редакція). Відомості Верховної Ради України. 2016. № 4. Ст. 43.
9. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII (чинна редакція). Відомості Верховної Ради України. 2016. № 9. Ст. 89.
10. Про Державний бюджет України на 2025 рік : Закон України від 28.11.2024 № 4059-IX. Голос України. 2024. № 245.
11. Деякі питання формування та виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2022 № 252. Офіційний вісник України. 2022. № 25. Ст. 1234.

12. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 № 375 (чинна редакція). Офіційний вісник України. 2014. № 70. Ст. 1987.
13. Андрущенко В.О. Правовий режим бюджетів : підручник. Київ : Знання, 2022. 280 с.
14. Бардаш С.В., Баранюк Ю.Р. Публічні фінанси: теоретичні аспекти. Фінанси України. 2018. № 4. С. 110–120.
15. Бех Г.В., Дмитрик О.О., Криницький І.Є. Фінансове право України : підручник / за ред. М.П. Кучерявенка. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 320 с.
16. Воронова Л.К., Кучерявенко М.П., Пришва Н.Ю. та ін. Фінансове право України : навчальний посібник / за заг. ред. Л.К. Воронової. Київ : Правова єдність, 2009. 395 с.
17. Гетманцев О.П. Система органів фінансового управління. Фінанси України. 2020. № 2. С. 100–110.
18. Єфименко Т.Г. Фінансовий контроль: форми та методи. Економіка України. 2019. № 6. С. 130–140.
19. Карлін М.І., Проць Н.В., Борисюк О.В. Публічні фінанси : навчальний посібник. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 358 с.
20. Корецька С.О. Суспільний характер публічних фінансів. Право України. 2022. № 5. С. 100–110.
21. Костенко Ю.О. Фінансове право України : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 240 с.
22. Ковбасюк Ю.О. Відповідальність у сфері публічних фінансів. Право України. 2021. № 7. С. 85–95.
23. Кравченко В.І. Державні фінанси України : підручник. Київ : Знання, 2019. 320 с.
24. Кучерявенко М.П. Фінансове право України : підручник. Харків : Право, 2021. 480 с.
25. Лопушняк І.О. Конституційні засади фіскальної політики. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 3. С. 40–50.

26. Молдаван О.О. Міжнародні аспекти публічних фінансів. Юридичний вісник. 2021. № 2. С. 85–95.
27. Музика-Стефанчук О.А. Фінансове право : навчальний посібник. 3-тє вид., доп. і перероб. Київ : Атіка, 2007. 264 с.
28. Опарін В.М. Публічні фінанси: генеза концепцій. Фінанси України. 2015. № 3. С. 70–85.
29. Орлюк О.П. Конституційні основи фінансового права : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 256 с.
30. Пришва Н.Ю. Форми фінансової діяльності держави. Право і суспільство. 2021. № 4. С. 110–120.
31. Худяков А.І. Методи регулювання публічних фінансів : монографія. Москва : Юрист, 2017. 300 с. (для порівняльного аналізу).
32. Щербанюк О.В. Децентралізація в бюджетній системі. Фінансове право. 2019. № 1. С. 85–95.